СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 157. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 9. липня, 1925. VOL. XXXIII. No. 157. Jersey City, N. J., Thursday, July 9. 1925. THREE CENTS

Кулидж за зменьшеннєм податків.

СВОМПСКАТ, МЕСС., 7. липня. — Президент Кулидж заявився за як найдальшедучим зменьшеннєм доходових податків. Він каже, що се буде полекша для податковців, а рівночасно також заохотить промисловців до бизнесу і тимсамим пособить їх податковій силі.

НАРАДА ВЛАСНИКІВ КОПАЛЕНЬ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА., 7. липня. — Власники копалень твердого угля (антрациту) в Пенсилвенії зїхались тут нині на вступну нараду перед конференцією з майнерами, яка позавтра зачинається в Етлентик Сити, Н. Дж.

Дотеперішня умова вигасає 31-ого серпня с. р. і тому обі сторони хотять заключити нову умову.

В новій умові майнери домагаються підвишки платень і других полекш, а власники копалень їх домаганням противляться.

НАЙБІЛЬШІ БАНКИ В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. липня. — Чотири найбільші банки в Ню Йорку мають тепер фондів понад два і пів біліона долярів. Нешенел Ситі Бенк має фондів $1,154,730,350; Бенк оф Каммерс має $604,431,618; Чейз Нешенел Бенк $560,974,777; і Бенкерз Трост Компені $504,957,550.

СПЕКА.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. липня. — Сьогодня знову була в Ню Йорку і в сусідних стейтах велика спека, яка до 3-ої години сполудня дійшла до 90 степенів.

Спека була невиносима через небувалу парність (гюмидіті), яка вже рано виносила 92 степені, а до вечера спала до 55 степенів.

Із спеки богато занедужало в Ню Йорку і двох з них померло.

Одночасно вчера і нині майже рівномірна була спека в цілих Злучених Державах, з малими ріжницями. Спека була від сходу аж далеко на захід, майже до самого Тихого океану. Тільки в Калифорнії і в Орегон над самим Тихим океаном було трохи холоднійше. В Сен Френциско, Кал., було 66 степенів, а в Портленд, Орегон, 72 степені. В полудневих стейтах і навіть у Флориді було меньше-більше стільки тепла як в Ню Йорку, а натомісць на самій півночі було вже студенійше. В Портленд, Мейн, було ino 58 степенів.

Бюро погоди заповіло було на нині вечір дощі, вітри і бурю, але їх не було, а спека далі і гріла і пекла.

НОВА ВІЙНА ПРОТИ БУТЛЕҐЕРІВ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. липня. — Товариш міністра скарбу генерал Ендрус уводить нову систему в поборюванню бутлеґерів з днем 1-ого серпня с. р.

В поінформованих кругах запевнюють, що він добере собі нових людий, а богато з теперішних федеральних прогібіційних агентів усуне. Спеціяльну увагу під сим оглядом зверне він, як кажуть, на стейти Ню Йорк і Ню Джерзи.

ФРАНЦУСЬКА МІСІЯ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. липня. — З Парижа повідомляють, що французьке правительство ще не погодилось щодо складу місії, яка має приїхати сюди на переговори щодо сплати французького воєнного довгу Америці.

Кажуть, що в місії буде міністер скарбу Кайо, бувший міністер Люшер, відомий політик Франклен-Буйон і сенатор Беранжер.

ДОВГ ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 7. липня. — Чесько-словацьке правительство повідомило правительство Злучених Держав, що вскорі вишле сюди свою місію для полагоди справи воєнного довгу. Коли Америка згодиться, то Чехо-Словаччина переведе сі переговори при помочи свого тутешнього посольства. Чехо-Словаччина винна Америці $91,000,000.

ЗАСУД ЗА КРАДІЖ.

ОЛБЕНІ, Н. Й., 7. липня. — Тутешній повітовий суд засудив Джеймса Р. Валентина з Ню Йорку на 3 до 5 літ тюрми за украдене $20,000.

Валентин працював з рамени нюйорської фірми яко екавнтент в тутешньому Стейт Нешенел Банку і підчас обчислювання і провірок вкрав бондів позички Свободи на загальну вартість $20,000. Його приловлено відтак і віддано судови.

ПОСОЛ УЧИТЬСЯ.

БОФФАЛО, Н. Й., 7. липня. — Посол до палати послів у Вашингтоні Кларенс МекҐреґор записався на університет студіювати економіку.

КАТОЛИКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., 6. липня. — Католицький Пресовий Покажчик на 1925 виказує, що тепер є в Злучених Державах 20,738,447 католиків.

В покажчику обчислено, що за останних 25 літ католицька церква в Злучених Державах здобула 10,608,770 членів, а за останних 10 літ 4,429,137 вірних.

Далі в покажчику сказано, що в Злучених Державах є 60,155 сестер і монахинь, 23,697 католицьких священиків, 216 семинарій, університетів і колеґій, 208 монастирів для монахів і 592 монастирі і новіціяти для монахинь і сестер; 607 академій і шкіл з бурсами; 611 середних шкіл (гай скулз), 599 шпиталів і санаторій та 566 добродійних установ.

В Злучених Державах виходить 264 католицьких часописів.

Українські Громадяни!

Чи Ваша громада не повинна причинитися своєю жертвою до ратовання українського народу від голодової смерти?

Чи хвиля страшної руїни на українських землях не зєднає нас знову в одну могучу сімю і чи ми, українська заморська іміграція, не відповімо гідно на ляцький терор і насильство?

Кличемо ще раз:

ДО ПРАЦІ! СПІШІТЬ НА НАРОДНІ ВІЧА ТА СВОЄЮ ЖЕРТВОЮ ПОМОЖІТЬ КРАЄВИ!

По інформації пишіть до:

ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

РЕВІЗІЇ И АРЕШТУВАННЯ.

Діло пише: Недавно почала львівська поліція цілий ряд ревізій по українських домах, переважно там, де мешкають українські студенти. І так переведено основну ревізію в кімнатах замешканих українськими студентами при вул. Марка, в помешканню п-ні Рудницької при вул. Тарновського, в домі п-ва Качмарських при вул. Вишневецких. І тут і там пошукували за чимсь невідомим, хоч нікого з мешкаючих у тих домах студентів не арештували. Зачуваємо, що поліція зробила вчора ревізії в домівці СС. Василіянок при вул. Убоч далеко за личаківською рогачкою, де СС. Василіянки мають свій сад і город. Там теж пошукували за якимись невідомими українськими студентами. Арештували кількох студентів при вул. Марка, при вул. Супінського та при вул. Личаківській. Між арештованими є Ковалисько, Стефаницин, Кубаєвич, Барановський і Гафткович. Нам відомо, що арештованих є більше та покищо не вдалося нам добути їхніх прізвищ.

ГОЛОС ЗПОЗА ТЮРЕМНИХ КРАТ.

Діло пише: До нашої редакції прийшов сьогодня лист від пятьох політичних вязнів зі станиславівської тюрми. Цей лист — це крик розпуки не тільки позбавлених волі людий, але людий позбавлених найпримітивнійших тюремних чисто життевих потреб. Вязні жалуються, що хоча слідство в їхній справі вже давно покінчене, хоч доказів вини нема — то все їх держать в тюрмі серед невимовно важких умовин. Всіх їх посуджували за співучасть аж у трьох нападах на почтові возі. З листа виходить, що ніхто ними не опікується, що тюремна адміністрація не дозволяє їм навіть на цілоґодинний прохід, що не дозволяє їм читати газет, а українська бібліотека „Бесіди" чомусь не бажає піти арештованим на зустріч посилкою книжок. Словом — з листа виходить, що за них всі забули. Не диво про те, що з нього пробивається жаль. Перш за все до своїх, що живуть на волі та не хочуть розуміти психіки політичного — ще й до того невинно арештованого арештанта, забуваючи, що така сама доля може ненадійно стрінути і кого небудь із них. Через те цею дорогою звертаємо увагу станиславівської громади на невідрадну долю названих пятьох арештованих.

ШПІОНСЬКА АФЕРА У ВАРШАВІ.

З дальших доходжень у справі Балахової та Зубова виявилося, що документи з польського генерального штабу і з відділу летництва доставляв студент варшавської політехніки і контрактовий урядник варшавського летунського парку Вацлав Порчиньскі. Він одержував доклади інструкції від Зубова про те, які документи викрадати. В звязку з тою самою справою арештувала варшавська поліція високого урядника, референта одного з найвідповідальнійших відділів у міністерстві залізниць Банаха, що теж доставляв Зубову документи. Банах тішився у міністерстві найбільшим довірям і тому дістав найвідповідальнійший відділ та був втаємничений у всі справи. За доставу документів діставав він по 400 долярів місячної платні. Як бачимо, то польська столиця не грішить непродажністю своїх найвищих урядників. Зубова донині не арештовано. Польська преса інформує, що він далі скривається у одному з чужих посольств у Варшаві.

ВБИВСТВО УЧИТЕЛЯ НА ПОЛІЦІЇ.

На засіданню варшавського сойму поставив білоруський клюб наглий внесок у справі вбивства учителя Войтовича, якого арештувала поліція, а з якої він вже не вийшов, бо впав жертвою знущань та побоїв. У відповідь на цей внесок заявив представник уряду, що уряд не може дати рідні Войтовича ніякого відшкодування через те, що його вбив не державний урядник, а поліційний конфідент, який не є державним урядником.

ЯВОРІВСЬКА СЕНЗАЦІЯ.

Діло пише: Дня 6. червня почалася в жіночім приватнім семінарі СС. Василіянок матура. О. Залітач, як директор того семінаря, здається для більшої врочистости позамикав і позагрібловував всі двері шкільного будинку та вистарався в уряді за поліцію. Жандарми з крісами „на остро" ходять довкруги будинку та патролюють по сусідних вулицях. Мається враження, що це не матура, а якась урядова містерія. Чи такі охоронні засоби дбайливого педагога, мають додатну вартість для кандидаток, що й так, зі зрозумілих обставин, сильно поденервовані, — лишаємо до розвязки цілому українському громадянству.

УКРАЇНЦІ В ПАРИЖІ.

„Спілка Українських Громадян у Франції" відбула в Парижі 24. травня загальні збори, на котрих управа здала звідомлення про біжучі справи, про культурну діяльність своїх місцевих комітетів, а також про діяльність „Комітету Допомоги Голодному Селу Західної України" та його збірки на допомогу голодним. Вкінці відчитано листи з ріжних сторін української території, при чім глибоке спочування викликали новини про тяжке становище Українців під польською та румунською владою. Збори з ентузіязмом прийняли вістку про лист през. Пенлеве до засудженого польським судом українського посла Васильчука, запевняючи, що український народ не забуде цього благородного вчинку. Вкінці збори прийняли резолюцію з повитанням 9-го зїзду рад. України за його становище в справі української людности на Західній Україні.

НОВЕ ВІДКРИТТЯ НА ПОЛІ ХЕМІЇ.

Предметом інтензивних дослідів учених хеміків є тепер гелій, якого в Америці уживають до наповнювання бальонів. Належить він до твз. шляхотних газів, тобто таких, що лучаться з иншими газами. Гелій тим практичнійший у летництві від водня, що не експльодує. Як доносять з Оксфорду, тамошний учений Манлей вспів получити при допомозі електрики гелій із ртутю (живим сріблом). Якщо це було би правда, то був би це новий удар, вимірений проти теорії про будову атомів.

ТРИ РАЗИ ПРОБУВАЛА СЕБЕ ЗАСТРІЛИТИ.

В Ніпавин, Саск., 21-літна Тіна Флемінг постановила за всяку ціну вмерти, бо життє їй вже обмерзило. В тій ціли вона взяла револьвер, вийшла з ним на поле, і постріляла себе в бік. Через цілу ніч лежала зовсім без притомности. Рано відзискала притомність і зі страхом завважала, що вона ще не вмерла. Тоді вона знов вистрілила собі в голову і впала в обморок. Через декілька годин упав свіжий дощ і вона під його впливом знов відзискала притомність. Втретє револьвер зацукався і не вистрілив і бідна дівчина остала при життю. Причиною постанови самовбийства було се, що дівчина вже довший час не діставала зі свого дому в Шотляндії ніякої вістки.

Англія грозить зірваннєм зносин з большевиками.

ЛОНДОН, 7. липня. — Англійський міністер закордонних справ Остен Чемберлейн заявився сьогодня в палаті громад, що відносини між Англією і російським советським урядом дуже напружені та що кождої хвилі може прийти до зірвання дипломатичних і торговельних взаємин.

Посли приняли се спокійно, однаце серед них панує невдоволення із ситуації. Консервативні кажуть, що красше було так робити як Америка і цілком не признавати большевиків, бо тепер по зірванню взаємин большевики у відплату ще скріплять свою ворожу пропаганду проти Англії в Індії, в Китаю і в інших краях Азії.

Також і бизнесмени невдоволені із ситуації, бо, як кажуть, на сьому стратить англійський промисл, який всетаки дещо продає до Росії.

А найбільше невдоволені посли з Партії Праці, котрі кажуть, що за жадну ціну не допустять до зірвання взаємин між Англією і російським советським урядом.

Англійське правительство числиться покищо з тим настроєм, але коли прийде до крізи, то зірве взаємини, не питаючися навіть сих, що того не хотять.

СОВЕТСЬКИЙ БИЗНЕС В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 7. липня. — Кажуть, що Росія привезла до Англії в минулому фіскальному році пшениці і плятнини на $100,000,000. З того закупила тут товарів і вивезла домів на суму $55,000,000, а ще має тут кредиту на $45,000,000.

ПЕРЕД УГЛЕВИМ СТРАЙКОМ.

ЛОНДОН, 7. липня. — За три тижні кінчиться умова між майнерами і власниками копалень угля у Великій Британії.

Власники копалень не хотять зачинати переспрашів про нову умову і тому майнери готовляться до страйку по реченці теперішньої умови.

УГЛЕВА КРІЗА.

ЛОНДОН, 7. липня. — В Англії далі триває углева кріза. Сьогодня кабінет має обговорити її на свому засіданню. Також займається углевою крізою в Англії і в других державах Европи екзекутивний комітет Інтернаціональної Федерації Майнерів, який відбуває тут свою конференцію.

МИТО В АНГЛІЇ.

ЛОНДОН, 7. липня. — Англійське правительство заповіло було при кінці квітня с. р., що з днем 1-ого липня с. р. буде обновлене мито на деякі заграничні товари, як: автомобілі, музичні інструменти, годинники, шовкові вироби, у висоті третини їх ціни. Наслідком того англійські торговці поспішились із замовленнями на континентальній Европі і в Америці товарів, що підпадали під мито. Богато річний доставлено перед першим липня і торговці вже не платити-муть за них мита. Через те держава стратила, як обчислюють, до $5,000,000. Сї гроші заробіть торговці, бо ціни на імпортовані товари вже підбільшені та зодностайнені і публика надвишку заплатить продавцям.

ВІЙНА В МАРОКУ.

ПАРИЖ, 7. липня. — Відділи Ріфів у Мароку знову учера вдарили на французькі війська на 5-милевому фронті, але Французи скріпили свої сили і відбили атак.

Французький командант в Мароку Ліотей уступив. Правительство хотіло на його місце покликати генерала Гійомата, але сей відказався приняти се становище і тоді воно покликало генерала Нолена, який згодився обняти провід у війні в Мароку проти рівських повстанців. Кажуть, що він зачне остру офензиву (наступ) проти Абд-ел-Кріма.

ЗЛОВЛЕНО ЗЛОДІЇВ.

РИМ, 7. липня. — Злодіїв, що вкрали минулої пятниці дорогоцінностий вартости понад $50,000 в церкві св. Петра у Ватикані, вже зловлено. Виловив їх комісар поліції Маротта, котрий увійшов із злодіями в зносини, удаючи їх спільника, що нібито перепродує крадені річи.

Головним злодієм був Маріяно Стелла, котрий мав кількох спільників. Арештовано теж двох малярів, котрі працювали в церкві св. Петра, яко спільників крадіжи. Се Амеріґо Лерді і Рубікондо Прімавера.

Відібрано важнійші річи і малощо ушкоджені.

Папа римський подякував поліції за успішну ловлю. Також подякував і парох церкви св. Петра кардинал Меррі Дель Валь.

БУДЖЕТ РОСІЇ.

МОСКВА, 4. липня. — Советський „наркомфін" (народний комісар фінансів) Сокольников заявив, що буджет Росії на сей фіскальний рік внесе 3,560,000,000 золотих рублів, себто на один міліярд рублів більше аніж минулого фіскального року.

Із сього буджету, казав Сокольников, „совнарком" (совет народних комісарів) рішив призначити більшу суму на військові видатки. Се тому, каже „наркомфін", що народне хазяйство Росії зростає і його треба боронити.

ЗАСУД СВЯЩЕНИКІВ.

ВИННИЦЯ, Поділле, Україна, 6. липня. — Тутешній советський суд засудив 8 священиків на тюрму за посвячення хрестів, які селяни поставили у полі, де, як казали зявився був Ісус Христос і заповів скорий конець світа.

ВІЙСКОВА ШТУКА В ШКОЛАХ.

МОСКВА, 7. липня. — Советська влада розпорядила, щоби введено в усіх середних школах науку військової штуки для хлопців.

Дівчата мають учитися доглядати [illegible]

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ПОРОЗУМІННЄ

Недавно ми подавали у статті „На дорозі до большевицько-польського порозуміння" виняткі із знаменної промови большевицького наркома закордонних справ Чічеріна на всесоюзнім радянськім зїзді в Москві. У цій промові Чічерін накреслив плян французсько-російсько-польсько-японського бльоку проти Анґлії і Америки. Зокрема він пiндіс, що большевицька закордонна політика мусить ОРІЄНТУВАТИСЯ НА ПОЛЬЩУ, і впевняв, що є всі підстави до того, щоби між большевицьким союзом і Польщею в недалекім часі настала трівка згода і приязнь. Учасники московського зїзду, включно до делеґатів харківського уряду, приняли цю програму Чічеріна одноголосно до відома.

Немає сумніву, що як політичну ціну за польську дружбу большевики, а в першій мірі т. зв. радянська Україна, не тільки признають Польщі остаточно повне право да загарбаних українських земель, але будуть мусіли дати собі спокій навіть з дотеперішними словними протестами проти польської розбишацької політики на східних „кресах". Тепер із протоколів зїзду видно, що Чічерін подав теж виразно і ту економічну ціну, якою радянський союз думає купити собі польського союзника. Він обіцяв Полякам на початок великі ЗАМОВЛЕННЯ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН. Для польської промисловости ця обіцянка усміхається як поратунок з її теперішного просто катастрофічного стану.

Большевицьке залицяння до панської Польщі стрінуло з польського боку як НАЙПРИЯЗНІЙШИЙ ВІДГОМІН. Польська преса подає з найбільшими похвалами зміст промови Чічеріна, навязуючи до того власні рожеві мрії про користи з большевицької приязни. Большевицька Росія перестала бути нараз „ворогом цивілізації", перед яким Польща має боронити Европу, і перемінилася відразу в „приемного" сусіда, з яким Польщі тепер найбільше по дорозі. Промова Чічеріна, — пише „Ґонец Краковскі", — є щасливим початком, що відкриває для Польщі можливість угоди з Росією. На цьому ґрунті не трудно здійснити інтереси Польщі. Для польського міністерства закордонних справ і для польських державних діячів є змога виконати найбільший обовязок, що накладає на них історія. Уперше стало ясно, що намічена лінія большевицької Росії МУСИТЬ БУТИ ЦІЛКОМ ВИКОРИСТАНА ПОЛЬЩЕЮ, бо тільки йдучи тим шляхом Польща може розвинути свою повну експанзію.

Ще більше захоплюється большевицькою приязню „Ґазета Варшавська", головний орґан вшехпольської партії, підпори теперішного польського уряду. „Внутрішна реформа, — писала вона у вступній статті з нагоди промови Чічеріна, — яку здійснює тепер радянська влада, говорить про те, що зараз НАРОДЖУЄТЬСЯ НОВА РОСІЯ. Хліборобство стоїть в радянськім союзі на першім місці. Воно завжди найде для себе ринок збуту. Небезпечним конкурентом для польського сільського господарства російське хліборобство не буде. Завдання Польщі, як видно з її ґеоґрафічного положення, це торговельно-промисловий розвиток та обслуговування ринків близького та далекого Сходу. У своїй політичній орієнтації Польща повинна пригадати останніх Пястів та перших Ягайлонців, себ-то політично бути проти Німеччини, а в господарському відношенню орієнтуватися на схід. Наше ґеоґрафічне положення, наше сусідство з воєвничими Німцями примушують нас, таксамо як і Чехословаччину, ШУКАТИ ПІДПОРИ У ВЕЛИКІЙ ДРУЖНІЙ ТА МИРНІЙ ЕВРОПЕЙСЬКО-АЗІЙСЬКІЙ РОСІЇ. Коли польсько-славянська орієнтація має блискучі вигляди для нашого господарства, то польські промисловці, а ще більше той, кого дійсно справедливо можна назвати промисловцем, себ-то польський пролетаріят, — повинні в значній мірі цікавитися діловими взаємовідоносинами з Росією. Ми повинні працювати в цьому напрямкові."

Як бачимо, вшехпольська ґазета на радощах згадала навіть і про пролетаріят і в нього прохає благословенства для большевицько-польського братання. Готовість, з якою Поляки підхоплюють простягнену большевицьку руку, показує тільки, що обидві сторони хапаються стебелинки, щоб добутися з свого критичного положення. Чи далеко завезе цей союз сліпого з кулявим, — покаже будуччина.

ПРАЦЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА ЗАКОРДОНОМ

ДО УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА ТА ЙОГО ПРИХИЛЬНИКІВ.

III. Зїзд **Центрального Союзу Українського Студентства** доручив Управі ЦЕСУС-а взяти участь в чергових Міжнародніх Конференціях, а саме в: 1) Конференції **„Европейського Студентського Допомогового Фонду"** в Женеві (між 4.—12. серпня с. р.), 2) Конференції **„Міжнародньої Студентської Конфедерації"**, т. зв. „С. І. Е." (між 15 і 25 серпня с. р.) та взяти широку участь в **Міжнародній Університетській Олімпіяді в Римі** (липень, серпень 1926). Крім того Управа ЦЕСУС-а повинна взяти посередно участь в деяких інших міжнародних конференціях, а саме подати відповідні реферати на: 1) **„Міжнародній Конференції Навчання" в Единбурзі** (20 до 27. липня с. р.), 2) „дискусійній конференції **Міжнародньої Федерації Університетських Товариств для Ліґи Народів"** (7 до 21 вересня с. р. в Женеві) і т. д. Підчас деяких конференцій будуть уладжені національними союзами світового студентства виставки, які висвітлювати-муть відповідними експонатами: а) студентське життє (умови, серед яких воно перебуває); діяльність та потреби студентства і т. д., б) положенне високого шкільництва в поодиноких країнах, умови, серед яких вони провадять свою діяльність, розвій їх і т. д., в) загальне положенне народів в поодиноких країнах, поскільки воно відбивається на студентстві; г) спеціяльні прикмети ріжних народів та їх студентства, і богато інших сторінок з життя поодиноких націй цілого світу.

Так, примірoм, в Женеві буде зорґанізована широка по розмірі постійна виставка, яку оглядати-муть учасники конференції, учасники чергової сесії Ліґи Народів та члени Міжнароднього Бюра Праці й інші особи; в Копенгазі буде виставка преси світового студентства, а в Римі (в 1926 році) культурний світ буде пописуватись усім найліпшим, що може виставити перед світом.

Загальне положенне української **поневоленої нації** наложило на українське студентство не легкий та дуже відвічальний обовязок — вести серед чужинців широку інформативну діяльність та на кожному кроці маніфестувати творчість і активність українського духа, української культури, української сили...

Управа ЦЕСУС-а постановила взяти як найбільш широку участь, коли се дозволять грошеві засоби, у всіх сих конференціях, виставках і т. д.; ухвалила видати в ріжних мовах матеріяли, що освітлювали-б сучасне положенне українського студентства, стан високого шкільництва на землях України та на еміґрації і т. д.

Для успішного переведення сього в життє потрібно витратити не лише богато енерґії й часу, але й чимало грошевих засобів. Українське студентство знайде потрібну енерґію й час, але грошевих засобів у відповідному розмірі дати не зможе, бо економічне положенне ЦЕСУС-а і самого студентства на се не дозволять.

Останній Зїзд наложив на всіх студентів, які обєднані в ЦЕСУС-і, одноразовий податок на сю ціль в висоті 30 амер. центів (приблизно). Сей податок не дасться в повному розмірі **негайно** зібрати, а підготовка вимагає **негайних видатків.** Для відповідної участи в двох конференціях (Женева і Копенгаґа) потрібно, (крім сум з податку), ще **біля 250 до 300 американських долярів,** і то вже тепер, щоб підготовка не була затримана.

Українські Студенти та Громадяни: — Управа ЦЕСУС-а звертається до Вас із зазивом прийти з помочю грошевими жертвами і матеріялами до виставок і сим дати змогу Управі ЦЕСУС-а виконати її тяжкий обовязок.

Памятаймо, що лише спільними силами, спільними жертвами, спільною працею — ми осягнемо сповненне наших ідеалів.

Праrа, дня 20. червня, 1925.

За Центральний Союз Українського Студентства:

Микола Масюкевич, президент; **Василь Орелецький,** голова від. Міжнар. Зносин; **Петро Сайкевич,** економічний референт; **Осип Галібей,** голова заг. секр.

Примітка: Жертви слати на адресу:

Praha (Tchechoslovaquie),
Zivnostenska Banka.

Листування на адресу:

Praha, Hlavni posta,
pr. 411 „Cesus."

З українського житя в Америці.

КЛІВЛЕНД, О.

Дня 10. мая с. р. уладила Ліґа Вільної України віче в справі допомоги „Голодному Селу". Збірка принесла $65.00. Після сього комітет українсько-католицької церкви св. Петра і Павла, щоб доповнити і збільшити допомогу голодуючим в старому краю, зарядив другу збірку в церкві, яка принесла $66.00. Гроші переслано до Обєднання. Слід зазначити, що в нашій громаді зовсім непотрібно розпалюється реліґійна боротьба, яка не принесе нам жадної користи, як се було вже слідно і на самім вічу. Не криком і обіцянками поможемо голодуючим, але працею і жертвами. Слідом комітету українсько-католицької церкви повинні піти теж православні Українці в Клівленд та засвідчити, що й вони можуть помогти народови. Як так глядітимемо на справу, тоді певно і католики і православні зійдуться разом, коли кличе їх голодуючий, мучений народ в, що Клівленд, одна з давнійших славних українських громад, знову зєднається і стане до народньої роботи.

———o———

МИННЕАПОЛИС, МІНН.

Ми живемо на вестах та чим змога помагаємо старому краєви. Як читаєте звіти Обєднання, то часто стрінете там нашу місцевість. Недавно переслали ми знову до Обєднання народній податок та $185.05 на голодуючих. Щоб зібрати трохи гроший, ми устроїли баль, з якого прийшло нам $97, а решту збирали між народом. На мітинґу тов. Зап. Січ У. Н. С. поставлено два внески: Й. Литвин вніс, щоби з каси дати на голодуючих $25, а М. Ґрубрин, щоби дати $50. Перейшов внесок п. М. Ґрубрина. Добре, що маємо тепер Народний Дім, бо передше не було де зійтись. Вкоротці знову задумуємо устроїти якусь забаву в користь голодуючих.

ВІЛЛІЯМСТАВН, Н. ДЖ.

Читаємо часопись Свободу та в кождім числі находимо поклик на допомогу голодному селу. Тому члени бр. св. Георгія, від. У. Н. Союза, устроїли пікнік на день 14. червня с. р., щоби прийти з помічю рідному краєви. Однак наші старання не увінчалися бажаним успіхом тому, що було мало приходу. Та ми однак не упадаємо на дусі, тому що відчуваємо потребу допомогти своїм братам. Власне члени Братства задумують знову устроїти якусь забаву, а дохід післати на голодуючих. Часть доходу з минувшого пікніку в сумі $10 і жертви п. В. Слободяна, І. Витязя та І. Аркатина по $1, разом $13 вислано до Обєднання до Филаделфії. Слід зазначити з признанням, що на пікнік прибули теж гості з Милвіл, за що належиться їм щира подяка. Другий пікнік буде лучший і наша громада певно не схоче бути послідньою в помочі рідному краєви.

Іван Крипякевич.

МИКОЛА КОСТОМАРІВ.

(В 40 роковини смерти).

Микола Костомарів протягом трьох десятків літ, від 1850. до 1880. рр., стояв на першому місці в українській історіоґрафії, був її чільним представником і ідеольоґом. У своюму громадянстві він втішався необмеженим довірєм і славою, для чужих, для Росіян, він своєю особою репрезентував все українство. Ідеї Костомарова добули собі широкий хід на Україні і в Росії, — дотепер ще жиємо під їх вагою і впливом.

Які цінности дав Костомарів нашій історіоґрафії?

Костомарів здобув собі імя великими моноґрафіями і виданнем жерел до історії козаччини. Його моноґрафії читалися як роман і справді з боку артистичного зображення не мають собі рівних в нашій історичній літературі. Зновуж його „Акты южной и западной Россіи" в 10 томах є монументальною публікацією до початків козацької держави. Але й археоґрафічні видання Костомарова і його моноґрафії оцінюються вже критично.

Костомарів як археограф стрінувся з закидами инших сучасних специялістів (особливо Карпова). У своїх виданнях він давав перевагу актам побутово-культурним, нераз третьорядного значіння, а пропускав дипльоматично-політичні жерела першої ваги. З цілости актів він нераз вирвав частину, не згадуючи зівсім про цілість, хоч такий уривок зображував справу в неповному виді. І противно, містив знову в цілости акти; що на се не заслугували і досить було подати з них реґести. Деякі томи Актів появилися без показчиків, у всіх томах річеві пояснення дуже скупі. Сим закидам не можна не признати рації.

Але ще більше застережень вимагає ідеольоґія Костомарова.

Характеристичне є вже відношенне великого історика до жерел, на яких він будував свої синтетичні твори. Хоч Костомарів був одним з найліпших знавців актового матеріялу, у своїх працях він видимо легковажить сі жерела з першої руки. Для нього все більшу ціну має традиція, літопис, як акти, безпосередні останки давних подій. Типовим прикладом сього може служити найславнійша моноґрафія Костомарова „Богдан Хмельницький". У ріжних сумнівних питаннях, де инше освітленне дають жерела сучасні подіям, инше пізнійші літописи, Костомарів перехиляється на сторону літопису — мовляв, традиція вірнійше відчувала минуле.

Проявом тих самих поглядів історика є його незвичайне довіре до народньої пісні. Клясично змальовані сі погляди у дисертації Костомарова „Объ историческомъ значеніи русской народной поэзіи" (1843 р.). Головним завданням історика є зобразити вірно події минувшини. Історик шукає жерел, що давалиб йому се правдиве світло. „Звичайно в такім випадку ми привикли вказувати на т. зв. історичні жерела себто твори відомих осіб, що писали про події. Але як тільки історія відкриє оповідання про минулі віки, зараз бачить противорічча, пристрасть, видуману неправду. Щож робити? Як знайти точку, з котрої оцінити жерело?... Всі такі недостатки історичних матеріялів заставляють історика шукати инших жерел, що зробилиб для нього живійшим і більш зрозумілим темне і неозначене. Кождий нарід має у собі щось означеного, що торкається більше або меньше кождої з тих осіб, що приналежать до народа. Се народній характер, по якому всю масу можна розглядати як одну людину... Для пізнання народнього характеру треба поступати так, як з людиною, яку бажаємо розслідити: треба шукати таких жерел, в яких нарід висказав би себе несвідомо". Таким жерелом є література. Але книжна література се звичайно витвір вищих верств. Народ висказує себе у народній пісні. „Дійсно народня пісня має першенство перед усіми творами: пісня висловлює почування невивчені, відрух душі невидуманий. Нарід у ній являється таким, яким є: пісня — правда. Є і друга так само важна прикмета народньої пісні — її всенародність. Ніхто не скаже, коли і хто утворив таку пісню, вона вилилась усею масою. Кождий, хто її співає, ніби уважає її власним твором. Ніде нарід не являється такою єдиною особою, як у тих звуках своєї душі. Отже ні в чому так не висказує свойого характеру".

У тім, що Костомарів до народньої традиції прикладав таке значінне, проявляється його основне історіоґрафічне становище, — своєрідний демократизм, народництво. Всі давнійші історики України були у більшій чи меньшій мірі представниками аристократичного напрямку в історіоґрафії, — чи візьмемо старого Самовидця, чи Величка і Грабянку, чи Історію Русів, Бантиша-Каменського, чи навіть Максимовича. Костомарів увійшов на инший шлях. У своїй автобіоґрафії він згадує часи своїх перших історичних студій і пише: „Я читав богато всякого роду історичних книг, вдумувався в науку і прийшов до такого погляду: чого се в усіх історіях розводяться про визначних державних діячів, деколи про закони й установи, але немов легковажать життя народньої маси? Бідний мужик-хлібороб, працівник, якби не істнує для історії; чому історія не говорить нам нічого про його побут, про його духове життя, про його почування, спосіб його радостий і смутків. Я прийшов до пересвідчення, що історію треба студіювати не тільки з мертвих літописів і записок, але в живому народі".

Ся основна думка, що підставою всеї історії, героєм всіх історичних змагань є маса, нарід, — доводить Костомарова до неґації всіх тих явищ минувшини, в яких нарід не проявив своєї ініціятиви. Так він доходить і до неґації держави. Нарід не зумів створити держави, державу накидали масі вищі верстви, — держава отже не має природних основ істнування... У своїй автобіоґрафії, у спогадах про університетські лекції у Петербурзі, він пише: „Вступаючи на катедру, я мав думку у своїх лекціях підняти на перший плян народне життя у всіх його видах. Довголітні заняття історією розвинули у мені сі погляди. Я бачив, що держави являлися все більш припадковим плодом завоювань, як необхідним наслідком ґеоґрафічних та етноґрафічних окремішностий народнього життя. Тому майже все держава складалася не з одної народности; сильнійша давила слабші, старалася підчинити й деколи асимілювати їх, рахувала за собою право влади над ними, що освячувалося давністю, допускалася над ними насилля і всяку пробу до самозбереження з їхньої сторони уважала злочином. Але життя продовжало розвиватися иншим шляхом і держава залишилася тільки зверхньою формою обєднуючої поліційної влади. Там, де не було завойовання або де воно не являлося достаточно могутнім, там не могла утворитися й держава. Свобідні людські громади для власної вигоди, а найбільше для власної охорони, змагали до союзів"... Природним отже устроєм Костомарів уважає не державу, а якийсь примітивний звязок малих громад без постійної влади, якусь ідеальну анархію... Нахил до таких громадських форм, по думці Костомарова, все був прикметою Українців: „В політичній сфері Українці були спосібні творити серед себе добровільні товариства, звязані настільки, наскільки до сього спонукувала конечна потреба і трівалі настільки, наскільки їхнє істнуванне не вадило незмінному законови особистої свободи"... (Дві руські народности).

Всі ті погляди Костомарова в його часи приймалися загально і принесли йому широку популярність. Сьогодні не можемо вже ними захоплюватися. Розвиток життя виказав слабкість теорій нашого історика.

Костомарів хотів пізнати давні змагання народа на основі народньої традиції, що одійшла до нашого часу. Сей шлях показався непевний, — народня словесність донесла минуле у таких неповних, розбитих і богато разів перероблюваних фрагментах, що на їх основі не можна вже відтворити ані давніх подій ані давніх поглядів. На основі дум, хочби вони були народніми творами, сучасними Хмельниччині, не можна вже характеризувати великого народнього руху.

Романтичне замилуванне до народньої традиції зробило дослід історика дуже однобічним. Для Костомарова нарід, маса є однозначна з нацією. Для нього цінне є тільки се, що дав нарід, — почини вищих верств, твори індивідуальні на його думку мають другорядне значіння. Се становище Костомарова принесло важкі консеквенції для нашої історичної науки. Костомарів знайшов богато приклонників; цілий ряд істориків віддався студіям народнього життя, залишаючи на боці дослід вищих форм національного життя. Поняття нації скарловатіло. Український нарід почали зображувати як примітивний демос, здібний тільки до найнижчих ступнів орґанізації. Затратилося зрозумінне для держави. Злегковажено давні державні традиції. Українець по тисячелітній історії був усе тільки „homo novus"...

Наша історіоґрафія зубожіла незвичайно. Щойно по пару десятиліттях нове поколінне істориків зважилося шукати иншої дороги. Дороги повороту до давнього. Але кілько часу витрачено, кілько розчаровань пережито, заки повелося відшукати „зарослі шляхи України"!...

БЕНЯМИН ФРАНКЛІН.

Імя Франкліна відоме передівсім з історії людської науки про природу. Він перший доказав, що громи і блискавиці мають свою причину в електричности і що блискання є власне тільки проявом електричности. Практично він доказав, що ту електричну силу можна „спіймати" а саме придумав громозвід. В школах цілого світу в усіх шкільних учебниках імя Франкліна записане саме як винахідчика громозводу.

Не так загально відомо, що „Бен" Франклін був перший великий чоловік, якого видала Америка, і що його життя, праця і карієра є дуже типічні для історії тої молодої країни, якою Америка була в вісімнайцятім і ще в першій половині девятнайцятого століття.

Родився Франклін в 1706 році, в місті Бостоні, з кріпкого роду американських переселенців-піонірів. Батьки його переселились туди з Англії і обоє дожили мало не до девятьдесяти літ віку; помеж сімнайцяти душами їх дітворы „Бен" був пятнайцятою з черги. Учився тільки два роки в початковій школі і вже в десятім році життя став працювати в майстерні свого батька, ремісника, що виробляв і продавав мило та свічки. Та до тої роботи син охоти не мав і скоро батько видав його під опіку старшого брата, друкаря, щоб той навчив його друкарства. Але старший брат обходився з ним так, що Бенямин втік з дому. Було йому дванайцять літ, коли зморений, обідраний і голодний, з одним доляром в кишені, причалив до Філадельфії.

Тут він скоро найшов собі роботу в друкарні, підучився ремесла, заложив свою друкарню, яка скоро стала першою в Філадельфії, і став видавати „Пенсильвенську Ґазету" та книжки, передівсім календарі. В той час американські колоністи були ще за бідні і за мало освічені, щоб купувати богато книжок, але календар, чи як воно називалося „альманах", мусів бути в кожній хаті. Перекупці розносили ті альманахи по фармах та вимінювали за панчохи, рукавиці, то-що, що фармерські жінки наплели довгими зимовими вечерами. Франклінові видання, „альманахи бідного Річарда", були найбільш популярні, і на них, на ґазеті, та иних підприємствах він доробився маєтку; при смерти лишив чверть міліона долярів, на той час маєток величезний. Окрім друкарні він заложив ще „штор" у Філадельфії, де продавав всякий крам, якого в той час треба було невеликому ще місту і колоністам в околиці: баранячі кожухи, чай, папір, чорнило і всяку всячину.

Одначе більш як „бизнес" цікавили Франкліна всякі нові питання техніки і механіки. Ми він віддав скільки лиш міг свого часу і зробив на тім полі декілька винаходів; між иншим придумав нову піч, яка дуже знадобилась тогочасним колоністам. Його найбільшим бажанням було студіювати електричність і щоб мати для того час, він навіть продав свою ґазету і друкарню та на деякий час зайнявся тільки електричними експериментами. В червні 1752 року він зробив те відкриття („спіймав електрику"), що дало йому світову славу.

Цікавість до науки і бажання поширити серед своїх земляків більше знання зродилося у Франкліна ще підчас роботи в друкарні. Доробившись маєтку він заложив у Філадельфії публичну бібліотеку, першу в Америці, і вищу школу, що згодом стала відомим Пенсильвенійським Університетом.

До політики Франклін взявся доволі пізно. Деякий час був ґенеральним почмайстром для всіх колоній в Пенсильвенії, а в 1757 році вони вислали його до Англії, добиватися від уряду самоврядування й автономного законодавства. Та справа задержала його в Англії цілих вісім літ. Не прочуваючи близької небезпеки повстання американських колоній, англійський уряд вперто наставав на своїм праві збирати з них податки, не даючи їм ніяких політичних прав. Франклін старався добути хоч деякі уступки, потім докладав усіх зусиль, щоб відвернути війну, але даремно. Вернувся до Америки в 1775 році, коли тут вже починалася війна за незалежність. Франклінові було вже сімдесять літ і належався йому спочинок, але проте вибрано його ще делеґатом до „Континентального Конґресу", першого вибраного представництва американських колоній, що мало вирішувати їх дальшу долю. В тім першим конґресі він був членом усіх важнійших комісій і, між иншим, одним з пяти людий, що укладали „заяву незалежности."

Але зараз після її проголошення Франкліна вислано як представника Америки до Парижа, щоб здобути для Америки в її боротьбі за незалежність заграничне визнання і грошеву поміч. Це йому вдалося і в 1778 році Франклін підписав договір з Францією, що визнала нову державу і навіть вислала свою фльоту їй на допомогу. Франклін, вже старий і слабовитий, просив, щоб звільнили його від деяких обовязків в Европі і дозволили вернутися домів, але земляки примусили його лишитися в Парижи ще сім літ. Після того, як в 1781 році Лорд Корнваліс з цілою англійською армією здалися (під Йорктаун в Верджінії) і війна скінчилася побідою Америки, Франклін в Парижи складав мирові договори з представниками Англії, Франції і Еспанії, а потім ще переводив умови нової републики з прочими европейськими державами.

Це був час після французької революції, коли богато потерпівшої шляхти і урядовців старого режиму хотіло переїхати до Америки і зверталося до Франкліна за порадою. Богато їх думало, що високий рід і високе образування забезпечуть їм в Америці також високе становище. Та Франклін радив їм не їхати, кажучи, що „в Америці не питають люди чужого чоловіка, хто він, але що він може робити."

Після повороту до Америки старий Франклін був ще вибраний членом пенсильвенської стейтової ради, а в 1787 членом установчого зібрання, що для нової держави мало виготовити писану конституцію. На тім становищі він заступався все за найбільш демократичну й найпростійшу форму правління, так як, говорив, „люди самі дадуть собі раду." Між иншим виступав проти обмеження виборчого права тільки на землевласників. Помер Франклін в 1790 році.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(19)

— Ні одно, ні друге, ясновельможний, — Шаравскі відповів покірно. — Я вертав перетомлений і обезсилений довгою безсонницею, голодом і дуже тяжкою розправою на шаблі з ватажком гайдамаків Савою Чалим. Саме перед хатою Курчинської мені зашуміло в ухах, потемніло в очах, і я впав з коня. Мене занесли до хати Курчинської, де я на хвилю очуняв і коротко розказав, що сталося. Не договорявши всего, я знов попав в обморок. Очунявши вдруге, я вчув від доньки Курчинської, що її мама, гадаючи, що я вже вмираю, або й вмер, сіла на візок і поїхала до ясновельможного. То та баба зробила мене вмираючим. Мені симому ані снилося. Коли в мене вляли троха молока і дали меду, я віджив, але поневільно заснув. Дві години сну, чи може троха більше, так мене покріпили, що я сів на коня, щоби поїхати до ясновельможного. В дорозі стали на мене стрів Курчинської... але ясновельможний вже тут, та що головне в... запоють від неї.

— Не знаю, що в її оповіданню було правдою, що фантазією? Чалий справді перескинувся до гайдамаків? Бо що Верлан зробив се саме тепер сказали мені.

— І Верлан?! Що Чалий зробив се, я сам бачив. Неожидано наскочив на мене. До него пристали всі Українці з наших сотень.

— Мое військо справді пропало?

— Пропало. — Шаравскі ... шепнув, ... дий мав проти себе десять ворогів.

— Чи ти знаєш, що за таку вість я повинен взяти тебе на рожен?

Шаравскі склав руки навхрест на грудях, похилився і покірно промовив.

— Як то моя вина, що я не предвидів зради Чалого, то нехай ясновельможні зараз відрубають ту нещасну мою голову.

— Тільки не повтори сего, бо я справді готов скористати з твого дозволу і спонню твою просьбу! — гетьман відповів сердито. — Що сталося з двором?

— Спалений. Живий з него ніхто не вийшов.

— Ти сам яким чудом спасся?

— Я не спасся. Спасла мене моя шабля. Гайдамаки не добули... Вони роблять свою роботу головно ножами і сокирами. Я маю добру школу. Моя шабля ... них навкруги мене охоронний вал. Нараз чую хтось крикнув „на бік! він мій!" То надійшов Чалий і між ним і мною розпочався бій на шаблі. Всі гайдамаки відступили і станули кількадесять кроків за нами. За мною ні біля мене не було нікого. Нараз його шабля вилетіла йому з руки, він відскочив. Я ту хвилину використав і стрібнув у кущі, де стояв мій кінь. Заки гайдамаки похопилися, я вже був так далеко, що вони не могли чути тупоту копит мого коня. А що на добавок той була ніч, вони ... душком до Немирова і під хатою Курчинської звалився з коня.

— Чалий справді не взяв тебе шаблею?

— Як би був взяв, то я тепер не стояв би перед ясновельможним живий і цілий.

— Я зле питав. Чи ти справді поклав шаблею тільки трупа і мірявся з Чалим на шаблі? Мало хто орудує шаблею так як він.

— На жаль окрім мого власного слова, не можу приставити иншого свідка. Ті, що прийшли би посвідчити, вже не жиють; ті що жиють, не прийдуть сюди свідчити.

— Покажи шаблю! Як ти нею так хоробро воював, то вона мусить бути страх пощерблена.

Потоцкі сам вхопив за руч... шаблі Шаравского і сіпнув. Шабля з піхви не вилізла.

— Шабля приросла до піхви? — гетьман спитав.

Шаравскі пригадав собі, що він проти Чалого хотів шаблю добути, коли безуспішно випалив до него з пістолі, але шабля справді неначе зросласа з піхвою. Причини не знав, але тепер її в тім скруті використав.

— Не знаю, що сталося, — відповів. — Мабуть так сильно вищербилася, що коли я її впихав, ледви на силу всунув. Тепер годі витягнути. Треба дати до майстра.

— Як ти справді з Чалим бився, то чому він тебе не вбив? Бо він здужав, ти ... побачимо, то ... шаблю з руки і відскочив. Бо, щоби ти вибив йому шаблю, ти, такому Чалому, я ніколи не повірю.

— Може й правда ваша, ясновельможний пане гетьмане. Може й він справді хотів, щоби я втік і ясновельможному переказав його слова.

— То він балакав з тобою? — гетьман спитав зацікавлений. — Чого ти, собако, ні пари з рота не пустив про се?

— Бо в моїм оповіданню я ще не зайшов до того. То було на самім кінці. Коли я в кущах сідав на коня, почув, як Чалий кричав до мене:

„Перекажи ясновельможному, що він міг мати мое тіло і мою душу."

Гетьман схопився і цікаво глянув на Шаравского.

— Справді так сказав? Ти чув добре? Лише тілько, чи може ще щось?

— Я ті слова чув дуже добре. Більше або не сказав, або я не дочув.

— Як треба розуміти ті його слова?

— Я того не збагну. Може вони відносилися до розмови, яку мав з ясновельможним?

— Іди в мирі і більше не согрішай. Не забудь, що життє спасла тобі Курчинська.

— Курчинська? Прошу ясновельможного, вона там цілком не була. Тоді, коли я бився з Чалим, вона сиділа в Немирові в своїй власній хаті. Мене спасла моя шабля і моя рука.

Гетьман розсміявся.

— Проти моеї шибениці була би тобі не помогла ні твоя рука, ні твоя шабля. Курчинська спасла тебе тим, що вона принесла мені першу вість про загибіль мого війська. Її вішати за се якось не ялося. Але як би був ся вість приніс мені виновник, себ то ти, то... ну! Знаєш, що з тобою булоби сталося. Заки я доїхав до Немирова, заки ти надійшов, моя лють против тебе потахла... Але ще не цілком. Гони відси, бо ще може прийти рецидива мого гніву.

Шаравскі зігнувся перед гетьманом в каблуку і швидко вийшов.

— Як треба розуміти слова сего Чалого? — гетьман думав по відході Шаравского. — „міг мати мое тіло й душу." Тіло, я очивидно міг мати, бо він був тут, в моїх руках. Але душу? Він сам не хотів. Я давав йому службу у мене, два села, шляхоцтво. Він відкинув офер... шляхтянку. Він погордив... Ага! Він сказав, що донька, то взяв би. На се я не згодився... Може він був залюблений? Може Зоська та ціна, за котру він був би продав мені свою душу?.. Хиба так. Колиж бо він мав Зоську в руках. Як би справді так дуже горів до неї, то був би не відставив до Немирова. Був би забрав з собою на Запороже. А може в него ніжнійша душа, як у панів шляхти і він дівку не хотів брати проти її волі, проти волі мами її опікунів? Мабуть було так. Шкода, що я не знав, як його заманити до себе, прикувати до себе. Він був би вірна душа і отаман не такий, як той Шаравскі... дурницю зробив, що Шаравского пустив живого. Хто знає як там справді було. Чи гайдамаки справді мали таку перевагу. Він мабуть, коли тільки вчув, що на него йде Чалий, втік сам, полишаючи військо на ласку божу й гайдамаків. Шкода, що я того Чалого пустив від себе треба було жертвувати Зоську... Мені бачиться, що до неї липне Шаравскі... Дам я тобі Зоську! Як вмре твое опудало, дістанеш Курчинську... Або яку иншу. Бо Курчинської вже нема потреби заосмотрювати. Мені потрібний запас мужів для своїх пупчиків, не для рожі вдівиці.

— Що гетьман мав на умислу, кажучи мені не забувати, що мене від смерти спасла Курчинська? — Шаравскі думав, вийшовши з палати. — Може він призначив її для мене? Господи милосердний! Держи при життю мою жінку поти, поки стара Курчинська не знайде собі мужа!

Шаравскі ще раз пішов до Курчинської будьтоби щоби розказати про висліді авдієнції і подякувати за поміч. Справжною ціллю було ще раз побачити Зоську, і, як буде нагода, поцілувати її.

Вість, що Верлан і Чалий пі... ... гайдамаки, скоро рознеслася по всій Україні, сіючи по панських дворах тривогу, по хлопських хатах духа бунту. Що раз більше людий стало втікати від панщизняного ярма. Або приставали до гайдамацьких ватаг, на які попали, або творили нові ватаги під проводом нових отаманів. Окрім імен Голого, Верлана, Гриви, Чалого, стали між панами сіяти жах імена Іванця, Жили, Харка, Мамая, Скорича й инших гайдамацьких отаманів. Деякі ватаги мали свої кошіі в непристунних місцях Запорожа, деякі зовсім не мали постійного осідку. Кождий член одної ватаги мав сам або в двійку якийсь скриток. Бувало, що й під носом польского пана, чи під носом польскої державної влади. Бувало, що той або сей жив у містечку як иньший ремісник чи купець. Живучи так супокійно в своїм скритку, чи таки між людьми, дожидали приказів свого отамана. Сі приказы розносили ріжного рода бурлаки. То жебраки, то бандуристи, то мандруючі купці або ремісники. Коли отаман ватаги знайшов яку жертву, двір, чи місто, чи яку валку, що везла ціннійше добро, то своїми гінцями скликував ватагу на означене місце і означений час та нападав на свою жертву. По удачнім наскоку ватага, розпаювавши між себе зрабоване добро, як збігласа з усіх усюдів, так і щезала, розбігаючися на всі сторони. Ватага щезала, неначе під землю провалилася. Погоня за такою ватагою все мусіла бути безуспішна. По гайдамаках і слід пропадав.

Инші ватаги, що в якім скритку, чи на Запорожу мали своє постійне пристановище, розсилали звідунів, або брали під розвагу вісти принесені ними збігцями від панщини. Провідавши, що тут або там легко наскочити на двір, вирізати панів, чи панське військо і добре обловитися, ватага виграбувалася з Запорожа. Справившися з двором, ватага верталa назад на Запороже, де паювала добичу.

Судьба гайдамацької добичі була ріжна. Завсіло від того, як вона була і кому вона дісталася. Добичу, яку годі було тащити з собою втікаючи перед погонею, звичайно закопували, щоби колись пізнійше викопати і забрати. Такі закопані річи лишалися звичайно на віки в землі. Мало коли хто вернув назад на се місце. Як вернув, то мало коли міг знайти його. Инші річи, як золото і срібло гайдамаки продавали і гроші таки зараз пропивали. Бували між гайдамаками проворнійші, котрі думали не тільки про те, щоби якось перебути днину до вечера. Деякі думали й про свої старі літа, про родину. Такі не пропивали добичі. Гроші, золото й срібло громадили і закопували. Неодин такий гайдамацький скарб до ниніли ... в ...

(В сьому місці перервано, бо рукопис опізнився. Докінчення буде пізнійше).

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх Братів, що місячний мітинг відбудеться в суботу, дня 11. липня, о годині 7.30 вечер. Тож проситься явитись точно на означену годину до Народного Дому, 72 Моріс Стр. (на долі міста). — Иосиф Крайник, предс.; Миколай Демкових, кас.; Семен Кусень, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подаєсь до відома члена тов. „Любов", від. 45, що місячні збори відбудуться в неділю, 12. липня, в домі тов. Амер. Горожан, 847 Н. Френклін ул., о годині 12-ій в полудне. Позаяк є много справ важних до рішення то проситься членів зійтись на час. Хто не прибуде, то з ним поступиться після статута. — Уряд.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє, що місячний мітинг відбудесь о год. 7.30 в суботу вечером, дня 11. липня 1925, в гали церковній на Ґренд ул. Контрольори здадуть справозданне з піврічного діловодства і треба буде вибрати комітет на пікнік. Проситься, щоби з минувшого пікніку принесли гроші за тикети. Взиваєсь членів прийти на сей мітинг і заплатити свої вкладки, інакше грозить суспендація. — Ник. Моссора, предс.; Я. Макович, кас.; Я. Салій, секр.

МІКІСПОРТ, ПА. Тов. Зап. Січ, від. 132, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 12. липня, та що на сих зборах буде справозданнє касове і инші справоздання за минулий пів рік. Залеглих членів проситься прийти і вирівнати свій довг, як що нехотять бути виключені з Тов. і У. Н. С. — Гр. Куницький, предс.; П. Гальма, пис. рек.

МІКІСРАКС, ПА. Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє місцевих членів, що піврічний мітинг відбудеться днх 12. липня, в Українськім Народнім Домі, Ella and Monson Ave., точно о 1. годині. Кождий член повинен явитись. Маємо важні справи до полагодження. Просимо привести знакомих, будемо принимати до Братства без вступного, а до Союза після статута. Неявившийся член підлягає карі 1.00 дол., а урядник 2.00 дол. — Андрій аГльчак, Юрій Вознічак.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Тов. Зап. Січ, від. 234, повідомляє своїх членів, місцевих і позамісцевих, що піврічний мітинг відбудеться в пятницю, 10-го липня с. р., точно о год. 7.30 вечером, в гали Лютвина, 69 So. Park St. Кождий член знаючи обовязки організації, повинен явитись в точно приписаний час, позаяк є дуже важні справи до полагодження. Також буде вибір Комітету, котрий би порозумівся з другими Товариствами, Братствами і Громадами та спільним стараннєм скликали загальне віче в справі несення помочі голодним братям в Сх. Галичині. Просьба о поміч зі старого краю прийшла просто на руки Тов. — С. Федірко, предс.; І. Черчіл, кас.; Н. Ількова, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 356, повідомляє своїх членів, що піврічні і місячні збори відбудуться в неділю, 12. липня, о першій годині попол., в Укр. Народ. Домі. Проситься всіх членів явитись на зборах, бо суть важні справи до полагодження. — Гр. Степанек, секр. рек.

СКРЕНТОН, ПА. До відома членам Тов. над Збруча, від. 280, що піврічний мітинг відбудеся 12. липня о годині 2-ій попол, в гали Укр. Гор. Клюбу, 103 S. Main Ave. Повинність кождого члена точно прибути на означений час, бо єсть важні справи до полагодження. — В. Захарчук, секр.

БРУКЛИН, ҐРІНПОЙНТ, Н. И. Укр. Тов. нДістер, від. 310, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітинг відбудеться дня 11. липня 1925, в домі під ч. 177 Green St. Також повідомляється, що мітинги будуть завше відбуватися в другу суботу по першім. — Василь Сенишин, секр.

НЮ ЙОРК, Н. И. Тов. „Буковина", від. 14, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітинг відбудесь в суботу, дня 11. липня, в гали Укр. Роб. Дому, під ч. 15 Іст 3-та ул. Початок точно о годині 8-ій вечером. Обовязком кождого члена є явитись конечно, бо маємо дуже важні справи до полагодження. Контрольна комісія має здати свій звіт із контролі. — М. Ставчанський, секр. фін.

БРІДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59-тий, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що мітинг відбудеться в суботу, 11. липня с. р., точно о 7-ій год. вечер, в гали церковній під ч. 34 Біч ул. На сей мітинг кождий член зобовязаний прибути на означений, бо суть справи, котр імається вирівнати як слід; неявившийся член буде караний після статута. Тож приходіть всі як один, точно на час. Проситься привести хоч по одному новому членови; будесь принимати до Тов. без вступного а до У. Н. Союза після статута. — М. Галькевич, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. И. Тов. Зап. Січ, від. 369, повідомляє своїх членів, що місячний мітинг відбудеться в вівторок, дня 14. липня 1925, в гали церковній під ч. 303 Hudson, точно о годині 7.30 вечером. Члени мають явитись на той мітинг бо є важні справи до полагодження. Проситься памятати на точність, бо як член неявиться на ті годину, то волить не приходити. — Антін Бабій, предс.; Мих. Аантонів, секр.; Онуфрій Чолій, касієр.

АСТОРІЯ, Н. И. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє, що мітинг відбудесь о 7.30 вечер, в суботу, дня 11-го липня, в гали Чеського Дому при Woolsey & Second Ave. На порядку нарад є дуже важні справи до полагодження, тому конечно є, щоб всі члени прибули. — А. Климишин, секр.

РОЧЕСТЕР. Н. И. Сестр. Рожд. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє, що мітинг відбудесь о 7.30 вечером в суботу, дня 11. липня, в гали церковній, 303 Гудсон евеню. Проситься Сестер прибути, бо є важні справи до полагодження. — Юстина Лиса, предс.; Зофія Гунька, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Повідомляється членів Бр. св. О. Николая, від. 183, що піврічний мітинг відбудеться дня 12. липня, в неділю, о год. 2. попол. в галі церковній. Всі члени мають явитися на мітингу і вирівнати місячні залеглости. Контрольна комісія здасть справозданне. Буде роздаванне фотографій. Неявившийся член на мітингу заплатить кари 1 дол., а урядник 2 дол. — М. Патрович, предс.; П. Демкович, [illegible]

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Отсим подається до відома, що скликується місячні адміністраційні збори Т-ва „Єдність", від. 163, в суботу, 11. липня, о год. 8. вечером, в Укр. Горож. Клюбі, 347 Н. Френклин вул. З огляду, що в неділю, 12. липня припадає нашого Т-ва Пікнік на Луіс Фармі, так отже взиваються всіх членів, щоб прибули на збори, бо суть важні справи до порішення. — Р. Федюк, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що піврічний мітинг відбудеться в неділю, 12. липня, о год. 2.30 пополудни, в гали Укр. Хати, 2240 Ґрейлінґ ул. Проситься всіх членів прийти, бо обовязком кождого є бути і послухати справоздання контрольної комісії за тих минулих 6 місяців і також будуть инші справи до полагодження. Проситься привести нових членів. — Андрій Патра, предс.; Іван Курчак, рек. секр.

НЕСКЕГОНІНҐ, ПА. Повідомляється всіх членів Тов. св. Михаїла, від. 231, що піврічний мітинг відбудеться на 12 липня о год. 1-ій попол. На митингу буде справозданне піврічне, а притім і инші справи. Проситься прийти на означений час до Народного Дому при ул. Центер і Рейлровд. Також проситься привести нових членів. Неявившийся член заплатить кари 50 ц. а урядник 1.00. — П. Кубінець, пр.; В. Страшило, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Юрія, від. 379, повідомляє, що піврічний мітинг відбудеться 12. липня, в гали парафіяльній при Оклей і Райс ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження, котрі мусять бути полагоджені на піврічнім мітингу. Контрольна комісія здасть справоздане за пів року. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00 — М. Семків, предс.; Р. Штим, секр.

БОРНСАЙД, ШИКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Петра і Павла, від. 165, повідомляє членів, що піврічний мітинг відбудеся дня 13. липня, в понеділок, точно о годині 7-ій вечер. в гали І. Подгурника, East 93rd St. Проситься всіх членів щоби явилися на означений час. На мітингу буде справозданне за 6 місяців і дуже важні справи до полагодження. На мітингу будесь принимати нових членів до Братства без вступного а до У. Н. Союза після статута. Кождий довгуючий член має вирівнати належний довг, бо в противнім разі буде виключений з Братства і У. Н. Союза. — А. Демкович, предс.; С. Ззудзевич, кас.; С. Коцоловський, секр

ДОПИСІ.

КЛІВЛЕНД, О.

На поміч голодним селам.

Щоб допомогти голодним селянам в старому краю, то братство св. Василія Великого, від. 364 У. Н. Союза, на послідним своїм мітингу ухвалило $10.00 з братської каси і дало повновласть урядникам пійти поміж своїх членів та дозбирати більшої суми. На се урядники згодились і зараз слідуючого тижня зачали ходити за збіркою. Збірка увінчалась несогірше, бо по такім короткім труді зібралось двайцять пять долярів і 75 центів, отже всіх разом є $35.75.

Гроші вже вислано до Обєднання в Филаделфії. Збіркою занялись: Йосиф Стойка, Йосиф Биць і Михайло Гронович, а жертви зложили слідуючі:

Бр. св. Василія Великого $10.00, Петро Бусько і Анна Бусько по $2.50; Іван Сподар і Филип Ольховий по $2.00; Іван Лев, Іван Стецик, Николай Пекний, Авраам Кузьменко, Григорій Кравчишин, Теодор Кореновський, Гр. Кукез, Іван Занько, Іван Сало і Йосиф Биць по $1.00; Іван Собчук, Дмитро П. Рибачок, Петро Білаш, Іван Щарко, Михайло Лев, Михайло Бурко, Йосиф Краснопюрка, Еміліян Білецький, Димитер Груба, Андрій Герман, Йосафат Небожук, Михаліна Стойка, Михайло Гронович по 50 ц.; Гр. Юрочко 25 ц.

Уряд складає всім жертводавцям щиру подяку за їх щире серце, що не забувають за своїх рідних братів в старому краю, котрі простягають руки до нас до Америки. Тож і на будуче на забуваймо за них, бож то наші брати, котрі стогнуть в ляцькій неволі.

И. Б.

НЮ ЙОРК, Н. И.

Спростованне.

У виказі жертв на будову Народнього Дому із села Заднишівка з дня 2-го с. м. пропущено одного жертводавця, Я. Цимбалістого, що зложив $5. Крім сього слід спростувати адресу касієра. Подано через помилку 16 E. 19th St., а повинно бути: **М. Кавецький, 16 E. 109th St., New York, N. Y.**

Т. М.

ЩОБ ВІДПОВІДЬ ЧЕМБЕРЛЕНА БУЛА ИНША...

(З берлінського „Українського Прапора").

Рівенський засуд трьох українських послів до варшавського сойму, Чучмая, Васильчука і Козицького, являється ярким приміром насилування Польщею всяких прав і законів, навіть власних польських, у відношенню до українського народу. Сю правду розуміє кождий Українець.

З листів визначних чужинців, до яких суджені й засуджені посли звертались з просьбою бути їм свідками (Пенлеве, Лойд Джордж, Ляфонтен, Гендерсон і т. д.), виходить, що також вони розуміють бючу в очи несправедливість рівенського суду й засуду українських послів. Одначе, чи розуміють вони всі, чи розуміє европейська прилюдна опінія, що рівенська справа се тільки колїнце в ланцюху польської системи винищування непольських народів?

До поставлення сього питання приневолює нас інтерпеляція посла Кенворті в англійськім парляменті з дня 13. мая с. р. і відповідь на неї англ. міністра закорд. справ Чемберлена. Кенворті, згадавши про суд над трьома українськими послами за сповнення посольських обовязків, запитав Чемберлена у звязку з тим, чи він знає про важке положення Українців під Польщею і чи англійський уряд не ужив би інтервенції Союза Народів для облекшення долі Українців під Польщею. Чемберлен відповів, що українське населеннє Східної Галичини підносило давніще оправдані зажалення, одначе Союз Народів не був компетентний рішати про сю справу. Тепер він — Чемберлен — надіється, що Польща сповнить свої зобовязання, які вона взяла на себе в договорах супроти Українців.

Сповнить? Не сповняє Польща тепер і не сповнить в майбутнім ніяких зобовязань, взятих на себе у мирових договорах супроти Українців доти, доки або під напором своєї прилюдної опінії европейські уряди не заставлять Польщу до сього, або доки український нарід не скине польське ярмо...

У місяці вересні мине чотири роки від ухвали т. зв. воєвідської автономії для Сх. Галичини та українського університету. Рада Амбасадорів, віддаючи 14. III. 1923 р. західно-українські землі Польщі, базувала свою згоду на прилучення західних-українських земель до Польщі між иншим якраз на тому, що ухвалена польським соймом „воєвідська автономія" та український університет „забезпечують" національні права українського народу в Польщі. А в дійсности Польща, одержавши міжнароднє визнання своїх східних кордонів, кинула навіть сі „воєвідські" та „університетські" ухвали як зайве лахміття і взялася до систематичного винищування всего, що українське.

На те, щоб розвіяти „переконання" Чемберлена про те, що Польща „сповнить" взяті на себе зобовязання, щоб розкрити польську віроломність у справі „автономії" й університету, щоб відслонити перед прилюдною опінією світа в цілій наготі польську систему винищування українського народу — треба в краю не вичікування манни з польського неба: нових виборів до варшавського сойму, але дружньо веденої боротьби проти польського насилля на місцях, в тісній злуці зі скріпленням пропаганди за кордоном та тої стійкости і мужности, яку виявили засуджені три українські посли. Бо доки широку закордонну пропаганду робить Скшиньскі зі своїми помічниками, представляючи справу положення нашого народу в польськім світлі, а у нас не переводяться політики, які широку пропаганду справи розуміють тільки як послування у Варшаві, доти відповідь Чемберлена не може бути инша й доти навіть послів Українців будуть судити й засуджувати.